

עין משפט
נר מצוה

קנג א מיי פֿיט מהל' טוען הל' צ סמג עשן זה טוש"ע ח"מ ס' רלו סעף א צ וס' רלו סעף א: קנג ב טוש"ע ח"מ ס' קל סעף ד:

קנג ג מיי פֿיט מהל' פקדון הלכ' ד ופֿיט מהל' טוען הל' צ סמג שט טוש"ע ח"מ ס' קל סעף א וס' רלו סעף א:

קנג ד מיי פֿיט מהל' טוען הל' צ ופֿיט מהלכות שכירות הל' ח סמג עשין זה טוש"ע ח"מ ס' פט סעף א:

מוסף רש"י

כל זמן שהטלית ביד אומן, דבעל הבית הי' המוטל מתכירו עליו הכילה להטיל עדים שלא קצץ אלא אחת (שבועות 10.)

רבינו גרשום

אמר ליה מי סברת כו. אמר רב' מפרש לה לסיפא (א) בירצאת העדות מומתת אחר ולא מומתת ידי אומן וכי אמר ליה המעביד להאי אחר מה טיבא אצלך אמר לו בפני אמרת לו לאומן למוכרו למי שירצה ואני קניתינו ממנו דבריו קיימין מינו כו' כי אמר ליה נמי זבינתה ניהליה ובפני אמרת לו שימכרהו או יתנהו למי שירצה מהומן: אי דאיכא עדים, שראוהו שפטר לו למה ליה אמר בירו אע"ג דלא ראה בירו לא אמר כלום האומן דנייתי עדים שהפקידו אצלו ונפיק לדבריק דאמרת המפקיד אצל חבריו בעדים צריך להחזיר לו בעדים, אלא לאו הכא במאי עסקינן דליכא עדים ומש"ה דוקא ראה וכו' ראה המפקיד ביד האומן מיהא תפיס מן האומן דלא מהימן הוא לדית ליה חזקה וקשיא לרבה דאמר היכא דמסר לו שלא בעדים אע"ג דראוהו מהימן האומן והא הכא קתני דמיא צריך אע"ג דליכא עדים הואיל דראוהו, ומשני לא לעולם מש"ה אינו נאמן האומן דאיכא עדים שמסרו לו והוא דראה המפקיד דוקא. מש"ה הואיל דאיכא תרתי עדים רראה אינו נאמן. אבל לעולם אי ליכא עדים אע"ג דראה בירו מהימן האומן וכן הכי נמי אי אויב עדים הואיל דלא ראהו המפקיד מהימן האומן ויש לו חזקה. ולמקשה ליה אביי והכי מצית למימר משום דאיתנייהו תרויהו אינו נאמן הא ליתנייהו תרויהו נאמן והא את הוה אמרת המפקיד אצל חבריו בעדים אע"ג דלא ראהו צריך להחזיר לו בעדים ולא מהימן האומן אע"ג דליתנייהו תרויהו: איל הורי כו. דסבירא ליה המפקיד אצל חבריו לאכא חזקה אלא שמסר לו בעדים ודראהו בירו אבל אם לא ראהו מהימן האומן משום דסבירא ליה המפקיד אצל חבריו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים ואם מסר לו שלא בעדים נמי אע"ג דראוהו מהימן האומן מותר שיכול כו' ואביי ס"ל אע"ג דליכא עדים הואיל שראוה מיהא תפיס דלאו אומן מהימן. ואי איכא נמי עדים הואיל שלא ראהו בירו נאמן האומן משום דס"ל המפקיד אצל חבריו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים ואביי עביד ראיא עיקר בלא עדים ורבה ס"ל דמיא

(ב) נראה דל"ל ציונא הטלית.

מה:

עדים אפי' לא ראה דלא מהימנא אמאי אינו נאמן במיגו דאי בעי אמר החזרתיו לך ומיהו קשה דלשון אי הכי אפילו בעדים נמי לא משמע הכי אלא משמע אי הכי דשלא בעדים נאמן במיגו בעדים נמי הוה לך למימר מיגו בשלמא לדידי דלית לי מיגו שלא בעדים

בעדים נמי לית לי מיגו אלא לדידך קשה ור"ת דחק לפרש ואין נראה כלל לר"י: **המפקיד אצל חבריו בעדים צריך להחזיר לו בעדים.** וא"ת אכתי להימניה במיגו דאי בעי אמר נאנסו^א כדאמרין בסוף המוכר את הבית (לקמן דף ע. וסס) גבי מפקיד אצל חבירו בשטר ואפי' מאן דפליג התם היינו משום דשטרך צדי מאי בעי ומיך ר"ת דודאי הוה מצי אצוי למיפך ליה אי הכי בעדים נמי להימניה במיגו דאי בעי אמר נאנסו אלא דלא אסיקא דעתיה ואותציה מבנייתא ואודי ליה דנראה איירי מתני' ותו ליכא למפך מידי אגלאנסו^א וי"מ דהא דקאמר הכא דצריך להחזיר לו בעדים היינו אם רואה להיות פטור משבועה אבל בשבועה נאמן במיגו דנאנסו^א ואין מחזיר לו בעדים והכי פי' לעיל לא שנו דלומן אין לו חזקה בלא שבועה אלא שמסר לו בעדים אלא מסר לו שלא בעדים נאמן בלא שבועה במיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם ומיירי קודם שנתקנה שבועת היסמ ולכן כי אמר לא היו דברים מעולם אין צריך שבועה אי נמי לאחר שנתקנה וללישנא דכשי' בשבועה דררא דממונא ולא חשיב הכא דררא דממונא דלאמר לא בלא לידי צמורת אומנות ואין מודה שנתחייב צו מעולם

ולא חשיב דררא דממונא אלא מנה לי בידך וא"ל הן למחר א"ל נתנה לי וא"ל נתמחי לך שמודה שנתחייב ועל פירוש זה קשה לר"ת דמאי פריך לקמן מראה עבדו ציד אומן אי דליכא עדים למה לי ראה ליימי עדים וליסקול הא מהני ראה דאפילו בשבועה לא יהא נאמן דאין לו מיגו בדלא ראה מהימן הוא בשבועה במיגו דנאנסו וכדייתא משמע דלא אמר כלום דאפילו בשבועה אינו נאמן ונראה לו למך דהכא לא חשיב מיגו דטעמא דמ"ד דצריך להחזיר בעדים משום דכיון דלא הימניה בשבועה כדאמר בשבועות (דף מא: וסס) דהויא כאלו א"ל צהדיא אל תחזיר לי אלא בעדים הלכך לא מהימן במיגו דאיהו דאפסיד אנפשיה אבל התם בהמוכר סבר דאין צריך להחזיר לו בעדים ולא חשיב כאלו אמר אל תחזירני אלא בעדים ולכן נאמן במיגו אבל אין נראה דאפילו מאן דאית ליה צריך להחזיר לו בעדים כי איכא מיגו מהימן דאי לאו הכי תקשי מאי פריך ליה אצוי מהימא דליכא עבדו ציד אומן דסבירא דאין צריך להחזיר לו בעדים הא דריבא תנא בשבועות דלית ליה המלוה את חבריו בעדים צריך להחזיר לו בעדים ויסבור רבה כוותיה אלא משום דאפילו ההוא תנא דשבועות מודה בפקדון דליכא מיגו דנאנסו דאין צריך להחזיר לו בעדים לכן נראה כפי' ר"ת:

בתנה **לו** **בזמנו** **נשבע** **ונגזר**. וא"ת והא אמר צפ' המקבץ (ב"ב דף קיז: וסס) אומן אומר שחם קצנאט לי והלא אומר לא קצנאטי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה דקצנאט מידע ידע וצפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. וסס) פריך ליה ומשני דהך דהכא כרבי יהודה דקצנאט נמי לא דכיר דטרוד הוא בפועליו וא"ת א"כ לאחר זמנו נמי אמאי אמר המע"ה הוה לן למימר נשבע ונוטל דמאי טעמא אמרינן בעלמא לאחר זמנו דאין נשבע ונוטל כדמפרש ברש" כל הנשבעין דחזקה דאין שכיר משהה שכרו ואין צעה"צ עובר בכל תלין והכא הרי שהה שכיר וצעה"צ עבר דמורה שקצץ לו אחת ועדיין חייב לו וליכא למימר דמיירי כגון דאמר לא קצנאטי לך אלא אחת ופרעתי לך דא"כ בזמנו אמאי נשבע ונוטל הא כרבי יהודה מוקמי לה ואיהו בעי הודאה פקצנאט^א ואין להלך נמי כגון שאומר אותה אחת שקצנאטי לך ברשותך שהשתיית דלא עבר בכל תלין דמ"מ חזקה דאין שכיר משהה שכרו ליכא דהרי שיהא אחת^א ודוחק לומר דמאי דחזין דשיהא שיהא ומאי דלא חזין ו^א דלא שיהא לא שיהא: **אי דאיכא עדים** **איחוי עדים מאי קאמרי**. דודאי ידעי הקצנאט דרגילות^א הוא מימא לר"י דעדיפא

מינא הוה ליה למיפך^א דאי איכא עדים וראה דאכתי לא מסיק אדעתיה לאוקמה בלא ראה אם כן אמאי מהימן אומן שהטלית בידו והכי הוה ליה למימר בעלמא לרבא מוקי לה בדליכא עדים דמהימן לרבא במיגו אלא לאציי במאי מוקי לה בין דליכא עדים בין דליכא עדים לא מהימן במיגו ויש לומר דהכי קאמר אי דליכא עדים אומן מהימן וכגון דלא ראה ליחוי עדים מאי קאמרי' אלא לאו דליכא עדים דמו לא מציא לאוקומי בדלא ראה דאם כן מאי קא משמע לן פשיטא דכי ליכא עדים ולא ראה

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים כי א"ל נמי לקוח הוא חבירי מהימן ולא משכחמ מתני' דקתני אומן אין לו חזקה אלא היכא דראה לא שגא מסר בעדים לא שגא לא מסר דלמסירה לא חייש אציי דעכשיו אינו יכול לטוען החזרתיו לך דהא

קא חזין ליה צידו וגם אינו יכול לטוען לא מסרתו לי דמי לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחה היא צידי דאינו נאמן אע"ג דליכא עדי מסירה וצכה"ג לחוד הוא דס"ל לאציי דלומן אין לו חזקה. והכי הויא מסקנא דשמעתינ כאציי: ראה **עבדו ציד אומן**. שגלמנדו אומנות והך ראהי בעדים היא שאינו יכול לטוען לא ראיית. וכגון שהחזיק צו שלש שנים דאי בפחות מג' שנים למה לי דנקט אומן דמשמע אבל באלם אחר הויא חזקתו חזקה והאמר ר"ל (לעיל דף לו.) הגודרות אין להן חזקה ואוקימנן אין להן חזקה לאחר ג' שנים: **וטעונו ציד כונס**. ואפילו שעה אחת: **לא אמר כלום**. דלומן אין לו חזקה: **בפני אמרס**. לפלוני למוכרו ולימנו לו צמתתה: **דכריו**. של ט' גולן קיימין. הכי קס"י השתא והיינו דקפריך מאי שגא רישא כו': **אמר רבא כו'**. ברישא מפרש לה והדר מפרש תיובתא: **ציונא**. הטלית מתחת ידי אחר שטוען שלקחו מן האומן וקאמר ליה אחר לבעל הבית המוצעו ואמר לו מה טיבו אללך והלא מסרתיו לאומן למתקן והוא משיב מן האומן קניתינו ובצנאותן מכרו לו בפני אמרת לו למוכרו הרי הוא כמי שטוען ממך

לקחתי דמיגו דאי א"ל האי מחזיק לבעה"צ מנך וצנתי ומהימן הוא דהא לאו אומן הוא כי א"ל נמי יודע אי דזכינתה מיהליה לאומן וצנא לאומן ניהלי מהימן דהיינו כדאמרן לעיל [מא:]: דאי א"ל דצנתי מינך קמאי ידעי מהימן: **אי דאיכא עדים**. שמסר לו למה לי ראה הא את הוא דאמרת ל"ש אלא שמסר לו בעדים ל"ש ראה ל"ש לא ראה אמרת דאין אומן מהימן משום דכיון דהפקידוהו בעדים צריך להחזירו בעדים ואמאי קמי דכי ראה אינו נאמן אבל אם לא ראה מהימן דמשמע דאין צריך להחזיר לו בעדים: **וכי רבא**. אותו ציד האומן מיהא תפיס ליה צעה"צ ומוציאו מידו. אלמא היכא דראה אפילו לא מסר בעדים לא מהימן אומן וקשיא לרבא דלאמר דהיכא דמסר שלא בעדים ל"ש ראה לא שגא לא ראה מהימן אומן: ומשני רבה לא לעולם. היכא דלא מסר בעדים אומן מהימן ואפילו ראה כדאמרין והכא מיירי כגון דליכא עדים שמסר לו וגם ראה הטלית בידו דכיון דליכא תרתי עדים וראה לא מצי לאחזוקי ביה ולמימר לקוח הוא צידי שהרי צמורת פקדון צא לידו ומיגו ליכא למימר דהא לא מצי למימר החזרתיו לך שהרי רואין אותו עכשיו צידו. ועכשיו חזר צו רבה בעל כרחו ממאי דלוקי למתני' במסירת עדים אע"ג דלא ראה אין לו חזקה לאומן והשתא ס"ל דהיכא דליכא תרתי עדים וראה אין לו חזקה אבל עדים ולא ראה או ראה ולא עדים יש לו חזקה שיכול לטוען החזרתיו לך היכא דלא ראה ואע"ג דמסר בעדים דהדר ביה ממאי דאמר לעיל צריך להחזיר לו בעדים וכ"ש היכא דליכא לא עדים ולא ראה דיש לו חזקה. ולאציי צראה לחוד תליא מילתא אם ראה ציד אומן אין לו חזקה ואם לא ראה יש חזקה דבעל הבית טרוד חיישינן בין בעדים בין בלא עדים: **והאמרס כו'**. וכיון דליכא עדים למה לי ראה: **מסיב רבא**. לאציי: **לסיועי לרבא**. נראה בעיני דבגלשון הזה אמר רבא צבית המדרש תניא כוותיה דרבא ומיוצתא דאציי: **על צעה"צ להציא ראיא**. עדים. משום דלומן מהימן מיגו דמצי למימר לקוח הוא צידי יכול לטוען עד כדי דמיו כדאמר' גבי הגהו עיז דאכלי חושלי צנהרעדא (לעיל דף קז. לו.): **בזמנו נשבע ונוטל**. כלומר אם בזמנו מוצעו דצין נשבע ונוטל דהיינו מן הנשבעין ונוטלין. שכיר בזמנו נשבע ונוטל וטעמא בשבועות [מב:]. משום דבעל הבית טרוד בפועליו הימנוהו לשכיר: **עבר זמנו**. אחר ששקעה החמה: **המוציא מחבירו**. שכיר: **אי דליכא עדים**. שמסר לאומן בפניהם ומסתמא גם בפניהם קצץ השכירות: **ליחוי**. דייעין עדים מאי קאמרי:

אלא

בדיו חזקת הבתים בלא ראה אם כן אמאי מהימן אומן שהטלית בידו והכי הוה ליה למימר בעלמא לרבא מוקי לה בין דליכא עדים בין דליכא עדים לא מהימן במיגו ויש לומר דהכי קאמר אי דליכא עדים אומן מהימן וכגון דלא ראה ליחוי עדים מאי קאמרי' אלא לאו דליכא עדים דמו לא מציא לאוקומי בדלא ראה דאם כן מאי קא משמע לן פשיטא דכי ליכא עדים ולא ראה

דמהימן

מסורת הש"ס

(א) צ"מ קיב: שטעות מו., (ב) צ"ל אומן. א (ג) צ"ל מנאנסו. מהרי"ס, ד) צ"ל ואפי' אין,

❖❖❖

הגהות הב"ח

(א) גמ' איתביה אמי לרבה ראה עבדו וכו': (ב) שם שם טיבו אללך א"ל אתה: (א) תוב' ד"ה נתנה וכו' דלא חזין דשידה לא שיהא כלי' תיבת דלא נמחק:

❖❖❖

מוסף תוספות

א. [ו]בשביעה המורה. שס. ב. [ו]א[י] מפרע כבר ה"ל כופר הכל. מוס' שטעות מו. ג. דחזקה שאין בעה"ב עובר בכל תלין לא מהני אלא היכא דאיכא חזקה דאין שכיר משהה שכרו בהדיא. מוס' צ"מ קיג. דסתמא ועיין מהרש"א. ד. דסתמא דמילתא כל שמסר בעדים עדים ידעי בקציצה. רש"י. ה. [ו]האי מאי קושיא דלמא ידידע הא ולא ידיעי הא. דמכ"י. ו. ואע"ג דלא חזין עדים מהימני ולא חזקה דאית ליה מגו, משום דמגו במקום עדים לא קאמרין. שט"מ ק.

❖❖❖

רבינו גרשום (המשך)

נאמן עד דאיכא תרתי: הנותן טליתו לאומן. לתקנה וראה אותה בידו: אומן אמר. כ' מעות קצצת לי בשכירותי: להביא ראיא. בעדים: נתנה לו. האומן לבעה"ב: בזמנו. היינו כל הימים שהחזירה לו: נשבע. האומן ונוטל מבעה"ב: דשכיר בזמנו נשבע ונוטל: עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה. בעדים: אי דאיכא עדים. שקצץ לו בפניהן: